

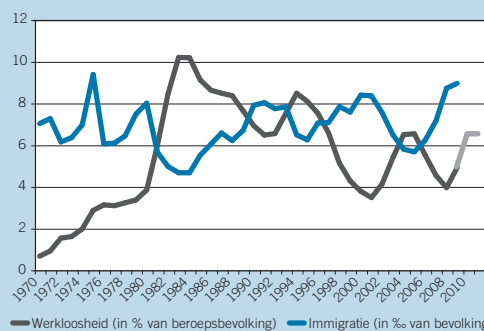
Immigratie en werkloosheid

De omvang van de immigratie in Nederland is afhankelijk van veel verschillende factoren. Niet alleen historische gebeurtenissen als de val van de Muur, oorlogen, de uitbreiding van de Europese Unie en veranderingen in de Nederlandse wetgeving, maar ook de aantrekkingskracht van de hoge welvaart in Nederland en het bijhorende relatief genereuze socialezekerheidsstelsel, zijn belangrijke verklarende factoren. Ook is duidelijk dat de aanzuigende werking van de Nederlandse arbeidsmarkt ten tijde van een lage werkloosheid en veel openstaande vacatures een deel van de immigratie kan verklaren. Men zou echter kunnen verwachten dat door de veel verschillende, vaak incidentele factoren die de omvang van de immigratie beïnvloeden, het verband tussen de aanzuigende werking van de Nederlandse arbeidsmarkt en de toe- en afname van de immigratie nauwelijks zichtbaar is in de statistieken. Uit de bijgaande figuur blijkt het tegendeel. Dit ondanks dat immigratie hier de totale immigratie is; dat wil zeggen niet alleen arbeidsmigratie, maar ook asielmigratie, gezinsmigratie, studiemigratie en overige migratie. De laatste bekende cijfers over migratiemotieven van het CBS laten zien dat arbeid in 2007 voor het eerst het belangrijkste migratiemotief is: met 40% van de totale immigratie werd de arbeidsmigratie toen belangrijker dan de gezinsmigratie.

In de jaren zeventig nam de werkloosheid geleidelijk aan toe, met een scherpe stijging aan het begin van de jaren tachtig tot boven de 10% in 1983 en 1984. De immigratie bereikte in die jaren een dieptepunt met minder dan 5 immigranten per 1.000 inwoners. Vervolgens nam de werkloosheid af tot aan het begin van de negentiger jaren, terwijl de immigratie geleidelijk aan weer toenam. In

1994 en in 2004–2005 piekte de werkloosheid. De immigratie was in 1994–1995 en in 2004–2005 relatief laag. Omgekeerd was de werkloosheid laag en de immigratie hoog in 2001 en 2008. Hoewel de werkloosheid in 2009 toenam tot 4,9%, is de immigratie ook iets toegenomen tot bijna 9 immigranten per 1.000 inwoners. Volgens het Centraal Planbureau stijgt de werkloosheid tot 6,5% in 2010–2011, waardoor een daling van de immigratie in het verschiet ligt.

Immigratie per 1.000 inwoners en werkloosheid als aandeel van de beroepsbevolking.

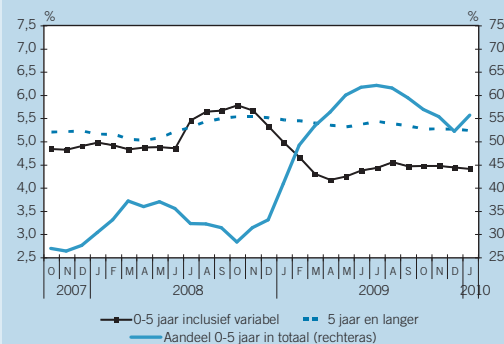
Bron: ROA; CBS; CPB

Monetaire Zaken

Hypotheek met korte rentevaste looptijd in trek

Consumenten kunnen grofweg kiezen uit drie hypotheekvormen met als invalshoek de aanpasbaarheid van het rentetarief: woninghypotheken met een variabele rente, met een korte rentevaste periode en met een lange rentevaste periode. De rentevaste periode staat los van de totale looptijd van het hypotheekcontract van meestal 30 jaar. Nu blijkt dat consumenten bij het afsluiten van een nieuwe hypotheek steeds meer kiezen voor een korte rentevaste looptijd tot 5 jaar en voor hypotheek met een variabele rente. Het aandeel van deze hypotheek in het totaal steeg gestaag van 30% begin 2008 tot 56% begin 2010 (figuur). Deze groei ging ten koste van nieuwe hypotheek met een rentevaste periode van 5 jaar en langer. Onder invloed van de officiële renteverlagingen door de Europese Centrale Bank hebben de variabele rentetarieven en de tarieven tot 5 jaar rentevast een duidelijke daling ondergaan. Zo zakte de korte hypotheekrente van gemiddeld 5,8 procent in oktober 2008 tot gemiddeld 4,4 procent in januari 2010 (figuur). Daarentegen vertoonde de rente op hypotheek met een rentelooptijd van 5 jaar en langer een veel kleinere daling, van 5,5 procent tot 5,2 procent. De afgelopen twee jaar kan worden verdeeld in een periode waarin de rentetarieven op beide hypotheekvormen dicht bij elkaar lagen en een periode waarin beide tarieven uiteen gingen lopen. In de eerste periode, tussen januari en september 2008 kozen twee van de drie consumenten voor een hypotheek met een rentevaste looptijd van 5 jaar en langer. In de periode daarna, tussen oktober 2008 en januari 2010, koos een op de twee huishoudens al voor een hypotheek met een korte rentevaste looptijd of voor een met een variabele rente. Omdat de banken bij nieuwe hypotheekcontracten een marktaandeel hebben van ruim 81% mag worden verondersteld dat de verschoven consumentenvoorkeur voor de hele hypotheekmarkt geldt.

Rente en rentelooptijd van nieuwe woninghypotheken. (in procenten).

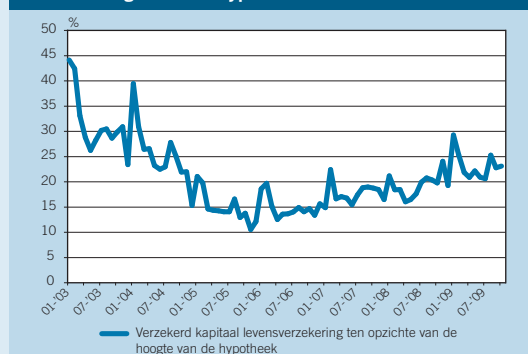
Bron: DNB

De bij banken uitstaande woninghypotheken blijven groeien. Eind januari 2010 bedroeg het totaal 538 miljard euro. Dat is een toename van 3,4 procent ten opzichte van een jaar geleden. In de hypotheekgroei komt onder meer de grote prijsstijging van huizen rond de millenniumwisseling tot uiting. Ondanks recente prijsdalingen moet bij een verhuizing een nieuwe koper voor het zelfde huis vaak een hogere hypotheek afsluiten dan de verkoper in het verleden deed. Daardoor stijgt de totale hypotheekschuld van huishoudens.

De weg omhoog

Bijgaande figuur geeft de hoeveelheid kapitaal weer die door een levensverzekering wordt gedekt als percentage van het geheel van nieuw gesloten hypotheek. Het betreft hier gemengde levensverzekeringen, zowel op beleggingsbasis als op basis van garantie. Losse overlijdensrisicodekkingen zonder uitkering bij leven zijn hierin niet meegenomen. Op de nieuw gesloten hypotheek kunnen alle mogelijke

Verzekerde kapitalen levensverzekeringen ten opzichte van de hoogte van de hypotheek.

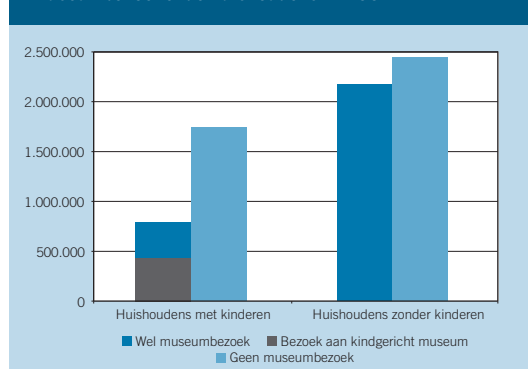

Bron: DNB; CVS; Kadaster

vormen van aflossing van toepassing zijn, ook bijvoorbeeld annuïtair, lineair of een beleggingsdepot.

Het verzekerde kapitaal ten opzichte van het gehele volume van nieuw gesloten hypotheek daalde tot begin 2006 steeds verder en vertoont daarna weer een opgaande lijn. Hoe lager het percentage, hoe groter het gedeelte van de afgesloten hypotheek waar een andere of geen vorm van aflossing tegenover staat. Het totaal aantal levensverzekeringen gekoppeld aan de hypotheek neemt gestaag af. Werden er in heel 2003 nog ruim 200.000 polissen afgesloten, in 2008 daalde dit aantal tot ruim 140.000. Het aantal nieuwe eerste hypotheek dat is gesloten vertoont een ander beeld: de daling zet zich hier pas in vanaf het hoogtepunt, ruim 110.000, in het tweede kwartaal 2006 naar ruim 41.000 in het eerste kwartaal van 2009. De omzet in aantal polissen begon dus eerder te dalen dan de omzet in aantal hypotheek. Mede als gevolg hiervan is het gedeelte aflossingsvrij gesloten hypotheek in die tijd fors toegenomen. Het aantal nieuwe hypotheek is in 2008 en 2009 verder gedaald en daarbij zijn ook de acceptatienormen, zoals het maximaal aflossingsvrije gedeelte, voor deze nieuwe hypotheek bij banken aangescherpt. De combinatie van minder hypotheek en minder polissen maakt het wel mogelijk dat het dekkingspercentage blijft toenemen. Bijkomstige factor is nog dat in 2008 banksparen is geïntroduceerd. Dit product zou gedeeltelijk de levensverzekering kunnen vervangen als aflossingsmogelijkheid. Tot nu toe lijkt deze nieuwe hypotheekvorm echter marktbreed meer ten koste te gaan van aflossingsvrije hypotheek dan van hypotheek met een levensverzekering.

Museumbezoekende huishoudens in 2007.

Bron: CBS; TNS Nipo; bewerkt

Kinderen in het museum

In 2007 besloot de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op verzoek van de Tweede Kamer dat musea in Nederland in principe gratis toegankelijk zouden moeten worden voor kinderen tot en met twaalf jaar. Aan dit besluit lag een niet uitgesproken doelstelling ten grondslag om meer kinderen in het museum te krijgen. Musea zouden gecompenseerd worden voor gederfde inkomsten en te maken kosten. In 2009 is dit besluit door dezelfde minister weer ingetrokken.

SINDS 1916

De aanwezigheid van kinderen in een huishouden is sterk negatief gecorreleerd aan museumbezoek. Van de ruim zeven miljoen huishoudens in Nederland zijn er 65% zonder, en 35% met kinderen tot en met twaalf jaar. De cijfers hebben betrekking op het jaar 2007.

Bij de huishoudens zonder kinderen houden museumbezoekers, dat wil zeggen huishoudens die het afgelopen jaar minimaal een keer naar een museum geweest zijn, 2,2 miljoen, ofwel 47%, en niet-bezoekers, 2,4 miljoen, ofwel 53%, elkaar vrijwel in evenwicht. Bij de huishoudens met kinderen is de verdeling anders: 31%, ofwel 0,8 miljoen huishoudens, gaat naar het museum, en 69%, ofwel 1,7 miljoen huishoudens, doet dat niet.

Van de huishoudens met kinderen die niet naar het museum gaan, geeft 57% aan dat de toegangsprijs een belemmerende factor is. De rest gaat niet naar het museum om andere redenen, zoals het hebben van geen zin en te druk zijn. De vraag is bovendien of de prijs een echte belemmering is: van de huishoudens die wel naar het museum gaan, zegt ook 42% problemen met de toegangsprijs te hebben.

In 2007 zijn er 2,3 miljoen museumbezoeken afgelegd door kinderen. Ruim de helft hiervan, 55%, betreft een bezoek aan een museum met een voor kinderen hoge aantrekkelijkheid. Bij de overige bezoeken is een museum met een meer educatief verantwoord karakter het doel.

Er is dus volop ruimte om meer kinderen naar het museum te krijgen. Het weg-nemen van een niet-bestaande financiële drempel is niet de meest aangewezen manier. Als musea meer kinderen over de vloer willen, moeten ze het leuker maken, maar niet noodzakelijkerwijs goedkoper.